

Achtergrond en ontwikkeling van de Nederlandse populatie Huiskraaien *Corvus splendens*

Gert Ottens

De Huiskraai is één van de weinige soorten die zich zelfstandig tot ver buiten zijn oorspronkelijke verspreidingsgebied heeft gevestigd. Meeliflend met schepen werden grote afstanden afgelegd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat langs één van de drukst bevaren scheepvaartroutes, de Nieuwe Waterweg bij Hoek van Holland, Huiskraaien opdoken. Elders bleken dergelijke vestigingen erg succesvol, maar tegelijk ook problematisch vanwege effecten op andere soorten.

Dit artikel is bedoeld om de meest recente broedgevallen van deze soort in Nederland te documenteren alsmede enige achtergrondinformatie over het voorkomen te verschaffen. Vanuit het oogpunt van natuurbescherming is het namelijk belangrijk de verdere aantalontwikkeling goed te blijven volgen (van Dijk *et al.* 2001). Dit omdat in de meeste gekoloniseerde gebieden is gebleken dat sommige inheemse vogelsoorten in aantal afnemen (Madge & Burn 1994, Ryall 1992). Daarnaast bestaat bij sommigen de angst dat Huiskraaien vanuit Nederland Europa zullen 'veroveren'.

Huiskraaien komen voor in een uitgestrekt verspreidingsgebied van Zuid-Afrika via het Midden-Oosten tot in Zuidoost-Azië. De soort heeft zijn oorsprong echter op het Indisch subcontinent en oostelijk daarvan tot in Thailand. Aan het eind van de 19^e eeuw begonnen Huiskraaien hun areaal uit te breiden, eerst oostwaarts, daarna naar Oost-Afrika, Australië en in de 20^e eeuw ook naar Zuid-Afrika en het Midden-Oosten (Ryall 1994). Deze nieuwe gebieden werden vooral meeliflend op schepen bereikt. Plaatselijk werden ook wel Huiskraaien geïntroduceerd als afvalopruimers (Zanzibar, Tanzania) of om insectenplagen tegen te gaan (Maleisië). Inmiddels is de Huiskraai in meer dan 25 landen buiten het oorspronkelijke broedgebied vastgesteld. De soort is ook in enkele andere Europese landen verschenen zoals Ierland, Frankrijk, Spanje en Denemarken en mogelijk in Polen, Hongarije en Groot-Brittannië. Hier ging het tot dusver steeds om incidentele gevallen van individuele vogels (Ryall 1995, Ryall 2002, Ryall & Ottens 2003).

Materiaal

Waarnemingen van Huiskraaien worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). R. van der Vliet, secretaris van de CDNA, stelde de aanvaarde gevallen beschikbaar, alsmede ingediende (nog niet aanvaarde) waarnemingen. Deze laatste zijn, evenals waarnemingen uit andere bronnen, in het hieronder volgende overzicht van een asterisk* voorzien. Aanvullende informatie is afkomstig van eigen waarnemingen, mededelingen van andere waarnemers en uit de weinige Nederlandse publicaties. Ook zijn er tijdens een vierdaags bezoek aan Hoek van Holland door Colin Ryall nieuwe feiten aan het licht gekomen. Dit alles stelt ons in staat een goed beeld te geven van de Nederlandse populatie Huiskraaien.

Achtergronden

Gevalen van dwaalgasten die per schip Nederland weten te bereiken worden normaliter op voorhand afgewezen door de CDNA (M. Berlijn). De Huiskraai is hierop een uitzondering. De soort wordt als wilde aanvulling op de Nederlandse avifauna beschouwd, omdat de wijze van verspreiding via schepen bij deze soort gebruikelijk is (van den Berg & Roselaar 1995).

In Australië, waar nieuwe gevallen meteen worden geschoten, en op de Seychellen is de soort inmiddels uitgeroeid vanwege overlast, maar in de overige gekoloniseerde gebieden zijn groeiende populaties ontstaan. Op de voor Nederland dichtstbijzijnde broedlocatie in Suez, Egypte, namen de aantallen Huiskraaien bijvoorbeeld toe van enkele tientallen in 1979 tot

Huiskraaien (Marten van Dijk) *House Crows*.

ongeveer 1200-1500 in 1990 (Meininger *et al.* 1980, Meininger & Atta 1994). Deze locatie vormt waarschijnlijk de oorsprong van de vestiging in Nederland.

De Nederlandse Huiskraaien behoren op grond van uiterlijke kenmerken waarschijnlijk, net als de vogels in Suez, tot de nominaatvorm *C. s. splendens* die zijn oorsprong in India kent. De exacte subspecifieke herkomst is echter lastig te bepalen doordat in gekoloniseerde gebieden mengvormen kunnen ontstaan van de vijf verschillende ondersoorten (C. Ryall). Daarnaast komen dergelijke tussenvormen ook in het oorspronkelijke verspreidingsgebied voor. De verschillen tussen deze taxa berusten vooral op de grijs tint van de kraag (Cramp & Perrins 1994).

Waarnemingen in Hoek van Holland

In Nederland zijn de eerste Huiskraaien in 1994 vastgesteld. Op 10 april 1994 werden twee onvolwassen Huiskraaien aangetroffen bij Hoek van Holland (ZH), gevolgd door een adulte vogel in Renesse (Zld), op 21 november van het zelfde jaar (Vergeer 1995, Ebels & Westerlaken 1996). Op eerstgenoemde locatie is een kleine broedpopulatie ontstaan.

1997 en 1998 De eerste broedgevallen van Huiskraaien voor Nederland en tevens buiten het (sub)tropisch gebied zijn uitvoerig beschreven door Ebels (1998): in zowel 1997 als 1998 bracht het broedpaar in Hoek van Holland één jong groot.

1999 Ook in 1999 werd waarschijnlijk weer gebroed, getuige een waarneming op 8 mei toen het broedpaar bij een nest werd waargenomen (J. Jansen). Bovendien werden in februari 2000 in Hoek van Holland vijf Huiskraaien gezien (H. Westerlaken), wat erop wijst dat ook in 1999 waarschijnlijk één jong werd geproduceerd (cf. van der Vliet *et al.* 2001).

2000 Ook in 2000 vloog er één jong uit (van der Vliet *et al.* 2001). Dit geringe broedsucces in de eerste jaren werd mogelijk veroorzaakt door onervarenheid in ons gematigde klimaat. Het lijkt er inmiddels op dat de vogels zich uitstekend hebben weten aan te passen.

2001 Aangezien er vóór het broedseizoen van 2001 zes Huiskraaien* werden waargenomen

(E. Winkel) mag worden aangenomen dat alle tot dan toe grootgebrachte jongen nog in leven waren. Jonge Huiskraaien verlaten de (familie)groep pas wanneer de populatiedruk te groot wordt (C. Ryall). Op 5 november 2001 werden op het station van Hoek van Holland Haven acht Huiskraaien waargenomen (A. v.d. Ent). Dit zou kunnen betekenen dat in dat jaar minimaal twee jongen zijn uitgelopen.

2002 Begin mei 2002 werd de slaapplek van de groep Huiskraaien gevonden en werden hier tot tien, waarschijnlijk zelfs elf Huiskraaien geteld (Ryall 2003). Deze toename ten opzichte van het voorgaande jaar kan betekenen dat nieuwe vogels de weg naar Hoek van Holland hadden gevonden, of dat er in 2001 twee broedparen waren. Deze laatste mogelijkheid werd waarschijnlijker door de vondst van twee bezette nesten op 4 mei 2002 (eigen waarnemingen). Een uitgebreid verslag van het gedrag van deze vogels is te vinden in Ryall (2003). Tijdens een vervolfbezoek op 5 juni werden rond de nestplaats zes luid alarmerende adulte vogels aangetroffen. Er waren op dat moment geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van nestjongen. Ook bleek toen dat de vogels regelmatig werden bijgevoerd door buurtbewoners die de eenden in een aangelegen parkje van brood en andere etenswaren voorzagen. De vogels gedroegen zich hierbij allerminst dominant en enigszins schuw (eigen waarneming). Bijna een maand later, op 29 juni, waren minimaal acht Huiskraaien aanwezig (L. Boon). Door de waarneming van tenminste drie juveniele vogels (van in totaal twaalf Huiskraaien) op 14 September (A. Vink) is duidelijk geworden dat ook in 2002 met succes is gebroed, zodat er op het moment van schrijven waarschijnlijk minimaal 14 Huiskraaien in Hoek van Holland rondvliegen.

Waarnemingen elders in Nederland

Individuele Huiskraaien zijn waargenomen in alle kustprovincies van Nederland en in Utrecht. Na de vogel van Renesse in 1994 werd in 1998 een onvolwassen Huiskraai gezien in Groningen (Winsum) en Friesland (Kollumerpomp). Het daaropvolgende jaar waren er waarnemingen in Zeeland (Breskens* gevolgd door een tweede vogel kortstondig te Renesse), Friesland (Harlingen), Noord-Holland (Muiden) en Utrecht (Utrecht). In 2000 werd wederom een Huiskraai

gezien in Friesland, ditmaal op Schiermonnikoog, en in Noord-Holland (Hoorn). Deze laatste vogel bleef daar tot zeker in januari 2001. De vogel van Renesse was in het voorjaar van 2001 kortstondig gepaard met een Kauw (Klootwijk 2001), maar werd daar later in het voorjaar dood aangetroffen. Tenslotte werd in 2002 een Huiskraai gemeld, langsvliegend bij Camperduin (NH)*. Bovendien zijn vogels die vermoedelijk afkomstig waren uit Hoek van Holland langsvliegend waargenomen te Den Haag (ZH; meerdere keren) en Vlaardingen* (ZH). Sommige van deze gevallen hebben waarschijnlijk betrekking op dezelfde twee à drie vogels. Voor een volledig overzicht en een interpretatie van deze en overige Europese gevallen zie Ryall & Ottens (2003).

Discussie

De Huiskraai lijkt ook in Nederland aan te slaan als broedvogel. Het is de vraag of dit een positieve ontwikkeling is. Huiskraaien zijn intelligente, sociale maar (ten opzichte van andere vogelsoorten) ook agressieve vogels (Cramp & Perrins 1994). Ze komen alleen in de naaste omgeving van de mens voor en leven daar niet alleen van afval, aas en ongewervelden, maar ook van nestjongen en eieren van andere vogelsoorten. Ryall (1992) noemt voorbeelden als het decimeren van wever- *Ploceus spp.* kolonies in Mombasa, Kenia. Hierbij maakten zowel eieren en nestjongen als ook volwassen vogels onderdeel uit van het dieet van Huiskraaien. In Djibouti bleken steden met Huiskraaien duidelijk minder soortenrijk te zijn dan steden die nog niet door de kraaien waren gekoloniseerd (Archer 1998). Ook werd kleptoparasitisme door Huiskraaien waargenomen, waarbij Bonte Ijsvogels *Ceryle rudis*, Koereigers *Bubulcus ibis* en Hemprich's Meeuwen *Larus hemprichii* vis of ander voedsel afhandig werd gemaakt. Zelfs trekvogels als Kleine Strandloper *Calidris minuta*, Bijeneter *Merops apiaster* en Wielewaal *Oriolus oriolus* waren in Mombasa regelmatig het mikpunt van ogenschijnlijk doelloze aanvallen. Natuurlijk worden ook roofvogels stelselmatig lastiggevallen. Voor Slechtvalken *Falco peregrinus*, die ook Huiskraaien op het menu hebben staan, verstopten de kraaien zich echter in het gebladerte (Ryall 1992). Lokaal kan de soort zelfs uitgroeien tot een plaag voor de mens, zoals in Afrika, waar hij voor veel overlast zorgt door fruitoogsten te doen mislukken in ge-

bieden waar men toch al op de rand van het bestaan leeft. In Oost-Afrika en het Midden-Oosten wordt de soort zelfs als een gezondheidsrisico beschouwd (C. Ryall). Ook agressief gedrag tegenover mensen is vastgesteld, ondermeer in Eilat, Israël (Yosef 2002) en Mombasa (C. Ryall).

Te vrezen valt dat de vestiging van de Huiskraai ook in ons land nadelige gevolgen kan hebben voor sommige inheemse broedvogels, niet in de laatste plaats kraaiachtigen. Kauwen, Eksters *Pica pica* en mogelijk ook Zwarte Kraaien *C. corone* en meeuwen *Larus spp.* zouden kunnen worden weggeconcentreerd door het groepsgewijze optreden en dominante gedrag van Huiskraaien. Zo hebben Huiskraaien in delen van Kenia de inheemse Schildraaf *C. albus* verdrongen (Madge & Burn 1994) en konden in Suez, Egypte de locale Bonte Kraaien *C. cornix* niet tegen de Huiskraaien op (Bijlsma & Meininger 1984).

De vogels in Hoek van Holland leven vooralsnog voornamelijk van afval (ook uit containers en andere afvalbakken), voedsel voor schapen en ongewervelden die ze (als Kauwen) in weilanden vinden. Daarnaast worden ze bijgevoerd door bezoekers van friettent, badgasten en mensen die de eenden komen voeren in een vijver vlakbij de slaappleats. Wanneer de aantallen toenemen zullen de Huiskraaien zich mogelijk meer gaan toeleggen op het leeghalen van nesten van andere vogels (Ryall 2003).

De verwachting is bovendien dat wanneer de aantallen Huiskraaien verder toenemen, de vogels vanuit de huidige populatie verder zullen uitzwerven en per schip andere Europese landen weten te bereiken. Nieuwe aanvoer zal dit proces waarschijnlijk nog versnellen. Het is natuurlijk onduidelijk of het in Nederland ooit zo'n vaart zal lopen als in de bovengenoemde gebieden. Dit is afhankelijk van factoren als reproductie, mortaliteit, habitatkeuze en trek- of dispersievermogen van de soort (Hengeveld 1988). In dit opzicht is het vermeldenswaard dat het oorspronkelijke broedpaar twee strenge winters (1995/96 en 1996/97) heeft weten te overleven. Gezien ervaringen elders wil de auteur ervoor pleiten om een beslissing te nemen over het al dan niet in de kiem smoren van de populatie in ons land (zie ook Ryall 2003).

Dankwoord

Voor de hulp van Leo Boon, Enno Ebels, Dr. Colin Ryall, Gerard Steinhaus en Roland van der

Broedplaats van Huiskraai in Hoek van Holland (Harvey van Diek) *Breeding site of House Crow in Hoek van Holland.*

Vliet (CDNA) was onontbeerlijk. Aanvullende waarnemingen en informatie werd verkregen van Max Berlijn (CDNA), Leon Boon, Marten van Dijk, Aad van der Ent, Ben Gaxiola, Justin Jansen, Jan den Hertog, Luc Hoogenstein, Robert Keizer, André van Kleunen, Marcel Klootwijk, Tobi Koppejan, Marc Plomp, René Pop, Marcel Scholte, Jan-Willem Vergeer, Aart Vink, Willem van de Waal, Lieuwe van Welie, Hans Westerlaken, Erik van Winden (SOVON) en Edwin Winkel. Harvey van Diek, Kees Koffijberg en Rob Vogel voorzagen eerdere versies van opbouwende kritiek.

Literatuur

- Archer A.L. 1998. Indian House Crow *Corvus splendens*. A Control Programme Recommendation for Republique de Djibouti. IUCN-EARO.
- van den Berg A.B. & Bosman C.A.W. 2001. Zeldzame vogels van Nederland . Avifauna van Nederland 1 (herziene uitgave). GMB Uitgeverij, Haarlem.
- van den Berg A.B. & Roselaar C.S. 1995. Status van Huiskraai in Nederland. Dutch Birding 17: 256-257.
- Bijlsma R.G. & Meininger P.L. 1984. Behaviour of the House Crow *Corvus splendens*, and additional notes on its distribution. Le Gerfaut 74: 3-13.
- Cramp S. & Perrins C.M. (eds) 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford University Press. Oxford.
- van Dijk A.J., van der Weide M.J.T., Kleefstra R., Zoetebier D. & Plate C. 2001. Kolonievogels en zeldzame broedvogels in Nederland in 1999. Sovon-monitoringrapport 2001-08. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Ebels E.B. 1998. Huiskraai broedend in Hoek van Holland in 1997 en 1998. Dutch Birding 20: 291-295.
- Ebels E.B. & Westerlaken H. 1996. Huiskraaien bij Hoek van Holland sinds april 1994 en bij Renesse sinds november 1994. Dutch Birding 18: 6-10.
- Hengeveld R. 1993. De invasieliteratuur rukt op. Limosa 66: 53-60.
- Klootwijk M. 2001. Geslachtsbepaling Huiskraai Renesse. 't Zwelmpje 16: 5-6.
- Madge S. & Burn H. 1994. Crows & Jays. A Guide to the Crows, Jays & Magpies of the World. Christopher Helm. London.
- Meininger P.L., Mullié W.C. & Bruun B. 1980. The spread of House Crows, *Corvus splendens* with special reference to the occurrence in Egypt. De Giervalk 7: 245-250.
- Meininger P.L. & Atta G.A.M. (eds) 1994. Ornithological studies in Egyptian wetlands 1989/90. WIWO-report nr. 40. Zeist.
- Ryall C. 1992. Predation and harassment of native bird species by the Indian House Crow *Corvus splendens*, in Mombasa, Kenya. Scopus 16: 1-8.
- Ryall C. 1994. Recent extensions of range in the

- House Crow *Corvus splendens*. Bull. B.O.C. 114: 90-100.
- Ryall C. 1995. Additional records of range extension in the House Crow *Corvus splendens*. Bull. B.O.C. 115: 185-187.
- Ryall C. 2002. Further records of range extension in the House Crow *Corvus splendens*. Bull. B.O.C. 122: 231-240.
- Ryall C. 2003. Notes on ecology and behaviour of House Crows at Hoek van Holland, the Netherlands. Dutch Birding, in druk.
- Ryall C. & Ottens G. 2003. House Crows *Corvus splendens* in the Netherlands and Europe. Dutch Birding, 25: 167-171.
- Vergeer, J.W. 1995. Een verstekeling aan het Watergat. De Huiskraai, een nieuwe soort voor Schouwen. Sterna 40: 88-89.
- van der Vliet R.E., van der Laan J. & CDNA. 2001. Rare birds in the Netherlands in 2000. Dutch Birding 23: 315-347.
- Yosef R. 2002. Second breeding of Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius* in Eilat. Sandgrouse 24: 142-144.
- Gert Ottens, Ganzenbloem 14, 3984 CG Odijk, gert.ottens@sovon.nl

Background and development of the Dutch population of House Crows *Corvus splendens*

Originally native to the Indian subcontinent and adjacent areas, the House Crow has extended its range to parts of Southeast Asia, the Middle East and Eastern and Southern Africa. Most of these regions were colonised by ship. Recently, a small breeding population of House Crows was established at Hoek van Holland (near Rotterdam), along one of the world's busiest shipping routes. The Dutch birds probably originate from the nearest population at Suez, Egypt. Since the first breeding record in 1997, which was the first outside of (sub)tropical regions, numbers have been slowly increasing. Starting from two birds in 1994, the population at Hoek van Holland increased to 14 individuals in 2002. Individual

House Crows were also observed at other coastal sites. These records involved both birds from Hoek van Holland as well as a number of new arrivals.

In most countries where House Crows established a thriving breeding population, they are considered a pest species. In some colonised areas numbers of native birds have decreased considerably. Gregarious and aggressive by nature, House Crows are known to have replaced native corvids. Because of crop raiding, as noted in Africa, House Crows can also cause problems to humans. In some parts of eastern Africa and the Middle East the birds are even considered a health risk. Some fear that the establishment of a population in the Netherlands may facilitate a further spread in Europe. The author pleads for a decision to be made about terminating the Dutch population of House Crow.